

TOEGANKELIJK LESMATERIAAL: INVESTEER IN GELIJKE KANSEN IN HET ONDERWIJS

De verkiezingen op 29 oktober 2025 zijn een kans om werk te maken van een inclusievere samenleving. Stichting Dedicon, expert in het toegankelijk maken van tekst en beeld voor mensen met een visuele of andere leesbeperking, ziet hierbij een belangrijk verbeterpunt voor toegankelijkheid van digitaal lesmateriaal in het onderwijs.

Daarom geven wij in deze handreiking een aantal maatregelen mee die bijdragen aan gelijke kansen voor scholieren met een visuele of andere leesbeperking.

Toegankelijk digitaal lesmateriaal: investeer in gelijke kansen in het onderwijs

Vanaf 28 juni 2025 moeten veel digitale producten en diensten, zoals e-boeken, voldoen aan toegankelijkheidsrichtlijnen van de Europese Toegankelijkheidsakte. Maar voor digitaal lesmateriaal geldt dit niet. Er is geen wet die verplicht dat dit materiaal – of de bijbehorende leeromgevingen – toegankelijk moet zijn. Niet voor de makers, en ook niet voor scholen die het inkopen.

Dat is een gemiste kans. Toegankelijk digitaal lesmateriaal is namelijk niet alleen belangrijk voor leerlingen met een beperking, maar maakt het onderwijs beter voor *alle* leerlingen. Pas als ieder kind toegang heeft tot begrijpelijke, bruikbare en toegankelijke lesstof, kunnen we spreken van inclusief onderwijs.

Wat is nu het probleem?

In de praktijk blijkt dat digitale leermiddelen en leeromgevingen vaak niet goed werken met hulpmiddelen als schermlezers of brailleeleesregels. Dedicon maakt folio lesmateriaal achteraf toegankelijk – in braille, audio, digitaal of reliëf. Dat is omslachtig en kost veel tijd. Het achteraf toegankelijk maken van digitaal – veelal adaptief en interactief – lesmateriaal is vrijwel onmogelijk. We willen voorkomen dat leerlingen met een visuele beperking in het regulier onderwijs (85% van de leerlingen met een visuele beperking) vanwege deze problematiek terug moeten naar het speciaal onderwijs.

Als we écht inclusief onderwijs willen, dan moeten leermiddelen vanaf de bron toegankelijk zijn! En we weten inmiddels uit ervaring dat zolang er geen wettelijke verplichting is voor uitgevers en onderwijsinstellingen, er geen stappen worden gezet.

Wat moet er gebeuren?

We stellen graag een aantal maatregelen voor die bijdragen aan inclusiever, toegankelijk onderwijs:

1. Maak toegankelijkheid van lesmateriaal wettelijk verplicht

De praktijk van de afgelopen jaren heeft uitgewezen dat er weinig in beweging komt op het gebied van toegankelijkheid, mits er een wettelijk kader is gecreëerd zoals de Europese Toegankelijkheidsakte. Als we ervoor willen zorgen dat ook leerlingen met een visuele beperking volwaardig mee kunnen doen in het onderwijs is het noodzakelijk om toegankelijkheid van (digitaal) lesmateriaal wettelijk te verankeren.

2. Zorg dat toegankelijkheid meetelt bij inkoop

Toegankelijkheid moet een vereist kwaliteitscriterium worden bij de inkoop van digitaal lesmateriaal en leeromgevingen door onderwijsinstellingen. Een mogelijkheid is om dit criterium op te nemen Bijvoorbeeld via de beoogde Kwaliteitsalliantie¹. In deze samenwerking tussen ontwikkelaars van lesmethodes, scholen en andere belanghebbenden worden kwaliteitscriteria afgesproken waar lesmethodes aan moeten voldoen. Toegankelijkheid zou daar een onderdeel van moeten zijn.

3. Veranker toegankelijkheid bij methodevrij en open lesmateriaal

Deze nieuwe vormen van lesmateriaal zijn volop in ontwikkeling. Methodevrij en open lesmateriaal wordt vaak decentraal en snel ontwikkeld, door docenten zelf, in kleine netwerken of open platforms. Dat maakt het flexibel en vernieuwend, maar ook kwetsbaar: vooral op het gebied van toegankelijkheid. Zorg ervoor dat toegankelijkheid van meet af aan een verplichte eis is bij de ontwikkeling hiervan.

4. Stimuleer en ondersteun educatieve uitgevers

Om de ontwikkeling van toegankelijk digitaal lesmateriaal te versnellen kunnen uitgevers ondersteuning gebruiken. Overweeg hierbij het opzetten van een Inclusiepact, zoals eerder voorgesteld door de staatssecretaris². Dit biedt de mogelijkheid om gezamenlijk (uitgevers, onderwijs, expertiseorganisaties op het gebied van toegankelijk lesmateriaal, belangenorganisaties en ervaringsdeskundigen) tot de beste oplossingen te komen.

Tot slot: toegankelijkheid is geen extraatje, maar een randvoorwaarde

Toegankelijk lesmateriaal is geen extraatje; het is een randvoorwaarde voor gelijke kansen. Niet alleen in het onderwijs, maar op alle terreinen waar mensen informatie nodig hebben. Denk aan overheidswebsites en andere digitale communicatie-uitingen. Dedicon denkt graag mee als kennispartner. Wij blijven ons de komende jaren inzetten om tekst en beeld toegankelijk te maken voor iedereen met een leesbeperking.

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/commissieverslagen/detail?id=2025Z12431&did=2025D15539>

² <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2025Z05227&did=2025D11979>